

Lessen uit energieproeftuin Ameland

Een veld vol zonnepanelen midden op Ameland vormt Nederlands grootste zonnepark. Het is de eerste grote stap van het Waddeneiland naar verwezenlijking van de ambitie om in 2020 volledig op eigen, schone energie over te gaan. Dat roept vragen op. Hoe hebben ze dat voor elkaar gekregen? Maar ook, waarom niet één ranke windmolen voor de kust in plaats van 10 hectare zonnepanelen? Bijvoorbeeld op de plek waar nu nog een boortoren van de NAM staat.

Tekst Aukje van Bezeij, energiecoöperatie Zuiderlicht

Johan Kiewiet is een oud NAM-medewerker, maar in het huidige leven oprichter en voorzitter van de Amelander Energie Coöperatie (AEC). Ambitieuze, noemt hij de ambitie om van Ameland een zelfvoorzienend eiland te maken. “Zelfvoorzienend worden, dat is onze belangrijkste motivatie en op een eiland kan dat. Een eiland is een microsamenleving en daarom een ideale oefentuin voor het testen van nieuwe uitvindingen en het experimenteren met eigen, schone energie.” Coöperaties die in veel complexere gebieden werken, kunnen leren van wat er op Ameland gebeurt. 23.000 zonnepanelen midden in een natuurgebied plaatsen, is een indrukwekkende prestatie waar we wijze lessen uit kunnen halen:

Werk samen

Initiatiefnemer van het zonnepark is Albert de Hoop, burgemeester van Ameland. Tijdens zijn vakantie in Frankrijk zag hij tussen de zonnebloemen een veld zonnepanelen en dacht: “Dat wil ik ook”. De AEC wilde meteen meedoen. Eneco heeft het team verder aangevuld. Alle drie de partijen waren even gemotiveerd om het project te laten slagen. Ze hebben er samen heel veel tijd en niet doorberekende uren in gestoken.

“De grootste succesfactoren in de totstandkoming van het zonnepark waren de samenwerking, het vertrouwen, en het over je eigen schaduw heen kunnen springen”, legt Kiewiet uit. De verschillende partijen hebben, ieder met hun eigen achtergrond diverse hobbels genomen:

- **De mens:** De AEC had al het vertrouwen van veel Amelanders en heeft gezorgd voor communicatie en draagvlak.
- **Techniek en regelgeving:** Eneco heeft de Europese aanbesteding gedaan en was verantwoordelijk voor techniek en management.

Feiten en cijfers

Aan het zonnepark op Ameland is vier jaar gewerkt. Er liggen 23.000 zonnepanelen die maar liefst 10 hectare beslaan. Het project kostte € 7,2 miljoen en heeft een productiecapaciteit 6 megawattpiek. Per jaar leveren de panelen 5,6 miljoen kilowattuur. Dat is meer dan genoeg is voor het totale energieverbruik van de 1.500 Amelandse huishoudens en staat gelijk aan 20% van het totale elektriciteitsgebruik van het eiland.

- **Financiering en vergunningen:** De gemeente heeft zorg gedragen voor de grond, vergunningen en subsidies.

Luister naar kritiek

De zonnepanelen zouden vogels en vliegtuigen verblinden, het elektriciteitsnetwerk plat leggen, meeuwenkoloniën doen verdwijnen, de natuur onherstelbaar verstoren en de schoonheid van het dorpje Ballum aantasten. Het is een bloemlezing van tegenargumenten die op het internet te vinden zijn. Kiewiet ging samen met de gemeente met de bewoners in gesprek. Hij lacht een paar argumenten weg, maar erkent dat er veel angst is geweest voor het onbekende. “Tijdens de gesprekken heeft iedereen kunnen zeggen wat hij of zij er van vond. En dat heeft gewerkt. Maar liefst een derde van de Amelanders is lid geworden van de coöperatie en een deel heeft mee geïnvesteerd. En de zonnepanelen liggen er, in het verlengde van het vliegveld. Op arme grond, waar voorheen gras werd gemaaid voor koeien”, vertelt Kiewiet. Op het uitkijkpunt voor de zonnepanelen vertelt hij dat zijn broer Theo Kiewiet namens de AEC samen met studenten onderzoek doet naar beplanting van de aarden wal rond en de grotere ruimtes tussen de panelen. “Wanneer die plannen doorgaan, wordt de biodiversiteit groter dan die ooit geweest is.” Maar zover is het nog niet, de AEC is hierover nog in gesprek met de gemeente.

Benut kansen

Als je alleen naar de productiecapaciteit kijkt dan is het zonneveld eigenlijk een omgevalven offshore windmolen in een weiland. Waarom geen echte windmolen voor de kust? Er is toch genoeg wind? Kiewiet antwoordt dat de eilanders bang zijn dat toeristen niet tegen een windmolen aan willen kijken. Dat ze het natuurgebied niet willen verstoren. Maar wie

op een heldere dag aan de wadkant staat, ziet niet eens zo ver weg nu toch al een hele batterij windmolens op het vasteland staan? En wie richting het natuurgebied de Oerd naar de Noordzee kijkt, ziet boortorens van de NAM aan de horizon. Is een windmolen van Amelanders voor Amelanders dan niet beter? Als een vuurtoren die waarschuwt voor risico's die deze kwetsbare eilanden lopen. Die de koers wijst naar een duurzame toekomst die we samen kunnen vormgeven. Maar een ander serieus obstakel vormen de gedeputeerden van Provincie Friesland die niet instemmen met windmolens op Ameland. De gedeputeerden hebben tijd nodig, de Amelanders en de toeristen misschien ook. En Ameland heeft niet alleen veel wind, maar ook heel veel zon.

Maak vrienden

Freonen is Fries voor vrienden. En die heb je nodig om je grootschalige, duurzame ambities te realiseren. Op Ameland heet de vriendenclub ‘Duurzaam Ameland’, die bestaat naast de gemeente onder meer uit de NAM, GasTerra, Philips en Eneco. Voor een aantal projecten werken ze samen met de AEC en het Energie Transitie Centrum (EnTranCe) van de Hanzehogeschool in Groningen. Studenten, wetenschappers, marktpartijen, overheid, bewoners en toeristen (leden van de AEC) werken zo samen en zorgen voor de benodigde kennis, middelen en draagvlak. Gezien de ambitie om als eiland van het gas af te gaan, is de vriendschap met fossiele reuzen als de NAM en Gasterra opvallend. Zij hebben namelijk in ruim 30 jaar tijd zo'n 40 miljard kuub Amelands gas gewonnen en verhandeld. Maar ook zij scharen zich achter de ambitie om Ameland in 2020 op eigen schone energie over te laten gaan. Met gasbaten van het gas af dus? Of gaat dat nog te ver en geldt gas op Ameland ook als eigen en schone energie? Dat

zou je wel denken als je naar recente investeringen van Ameland kijkt: 45 over het eiland verspreide brandstofcellen die van gas elektriciteit maken wanneer de opbrengst van het zonnepark onvoldoende is, gasgestookte warmtekrachtinstallaties voor de zwembaden, een experiment met waterstof in aardgas voor huishoudens en een aardgastankstation voor de autobussen. 30 jaar gaswinning, gaat dat misschien in je systeem zitten? “Ja, de gaswinning op Ameland speelt zeker een rol”, zegt Kiewiet. Maar hij benadrukt vooral dat de samenwerking op het gebied van duurzaamheid met partijen als de NAM en GasTerra hoopvol stemt. Kiewiet wordt persoonlijk blij van biogas uit rioolwater, de plaatsing van nog meer zonnepanelen op parkeerplaatsen en bedrijfsgebouwen, elektrische deelauto's en de elektrische bussen die vanaf 1 januari 2017 op het eiland rijden.

Doe meer met minder

Omdat het nog steeds over Ameland gaat, het eiland met de altijd veranderende lichtval, luchtspiegelingen en landschappen, wordt dit verhaal poëtisch afgesloten met groen licht. Om trekvogels niet te storen in hun gedrag is de openbare verlichting op Ameland namelijk sprookjesachtig groen. De lampen worden sterker als er mensen langs komen en dimmen wanneer het weer stil is op straat of op de strandovergang. Zelfs de boortorens zijn groen verlicht. Dat is zuiniger en beter voor de vogels, maar in dit geval overstijgt de uitwerking de aanleiding. ■